

ефективного практичного втілення.

Література

1. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування: Закон України від 16 жов. 2019 р. № 193-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

2. Божик В.І. Ефективність судової реформи в контексті законодавчої новел щодо суддівського врядування. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*. Чернівці: Технодрук, 2019. С. 12-13.

3. Чебан В.М. Оновлення Кодексу суддівської етики. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*. Чернівці: Технодрук, 2017. С. 38-40.

4. Смородинський В.С. Нескінченна реформа: чинники провалів судових перетворень в Україні. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*. Чернівці: Технодрук, 2019. С. 87-90.

УДК 340.12(043.2)

Калюжний Р.А., д.ю.н., професор,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЮРИДИЧНА ПРИРОДА І СУТНІСТЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Громадянське суспільство являє собою сферу відносин вільних та рівноправних індивідів, сферу вільної та автономної активності, в якій діють індивідуальні і колективні суб'єкти, які переслідують приватні цілі та інтереси. В даному контексті держава представляється як сфера публічно-владних відносин, в якій носії владних повноважень зобов'язані керуватися всезагальними інтересами.

Феномен громадянського суспільства є результатом розвитку загальноєвропейської культурної традиції, в основі якої лежать моральні принципи, вироблені християнством. Адже саме поява християнства призвела до справжньої духовної революції, формування моральних основ сучасної демократії шляхом проголошення всіх людей рівними перед Богом та визнання свободи людини і рівного для всіх статусу синів Божих, духовно-морального статусу, який з часом трансформувався у всезагальний. Християнство зародило новий тип взаємовідносин з божеством, взаємовідносин особистих, а не етнічних чи групових. В результаті виникло поняття індивіда, спочатку у вигляді морального, а багато століть по тому і в якості правового статусу [1, с. 58]. Якщо всі люди рівні в найвищому смислі рівності, то це означає, що вони формально рівні у відношенні один до одного. У кожного у них є підстави керувати іншими не більше, ніж у будь-когось.

Формальна рівність із духовної сфери поступово розповсюдилася і в сферу соціально-політичну. Перш за все це відбувалося в середньовічних містах, де формувався новий суспільний стан – європейська буржуазія, для якої найбільш притаманні індивідуалістичні принципи. Саме в західноєвропейському середньовічному місті склалося розуміння суспільства як сукупності рівноправних індивідів і розуміння права як рівної свободи для всіх, незважаючи на класові відмінності.

Кожна людина в громадянському суспільстві має єдиний, загальний для всіх правових статус індивіда. Проте реально в сфері громадянського суспільства люди діють не лише як індивіди, але і як похідні від індивідів колективні та інституціональні суб'єкти – соціальні групи, місцеві співтовариства, громадські формування та інститути (об'єднання, заклади, засоби масової інформації, органи місцевого самоврядування) тощо. Громадянське суспільство формується як взаємодія організованих суб'єктів, що мають правосуб'єктність, якою вони наділяються створившими їх індивідуальними суб'єктами. Зрозуміло, що організованим суб'єктам не може належати більше прав, ніж індивідуальним.

Індивіди, які діють в громадянському суспільстві, хоча і не завжди всі, одночасно перебувають також у статусі громадянина держави. В такій політичній якості вони також є рівноправними. В державі, яка відповідає демократичному громадянському суспільству, не існує громадян повноправних та неповноправних. В такій державі всі громадяни формально в рівній мірі допущені до формування і здійснення державної влади, а також наділені рівною політичною свободою. Саме формально-правова незалежність і рівність формують автономну особистість індивідуаліста, який намагаючись задовольнити свої потреби, змушений знаходити зв'язки з іншими членами суспільства [2, с. 173].

Громадянське суспільство в цілому являє собою складну систему, в якій можна виділити соціальну, організаційну й територіальну структури. Основні структурні елементи громадянського суспільства (елементи соціальної структури) – це соціальні групи. Вони утворюються чи формуються об'єктивно в процесі суспільного розвитку. Представників групи об'єднує спільність їхнього соціального статусу, який визначається метою і роллю людини в системі виробництва і розподілу. Звідси виходить спільність їх інтересів, світогляду, соціально-політичних установок тощо.

Організаційна структура різноманітна і проявляється в економічній, духовній та інформаційній сферах громадянського суспільства, а також в сфері політичної участі. В інформаційній сфері суб'єкти громадянського суспільства вступають у відносини під час пошуку, передачі, отримання, виробництва та розповсюдження інформації. В цій сфері організаційна структура громадянського суспільства охоплює засоби масової інформації

– заклади, які можуть бути створені будь-якою приватною особою. Права людини гарантують свободу масової інформації, тобто свободу приватних засобів масової інформації в їх впливі на суспільну думку і в кінцевому рахунку на державну владу.

Територіальну структуру утворюють місцеві об'єднання. Суб'єкти громадянського суспільства самоорганізуються в рамках місцевих об'єднань і спільно вирішують свої справи, які не відносяться до завдань державної влади, державних органів. Так здійснюється місцеве самоуправління, самостійна діяльність місцевих спільнот і утворених ними муніципальних управлінських органів.

Громадянське суспільство утворюють відносно самостійні системи. В даному контексті державу та суспільство можна розглядати як керуючу та керовану системи. Держава – це керуюча система по відношенню до громадянського суспільства, яке в свою чергу виступає керованою системою.

Таким чином, сучасне громадянське суспільство – це не просто сукупність структур і багаточисленних організацій. Це і стан суспільства, всіх складових, які дозволяють підсилити механізми його самоорганізації. Також громадянське суспільство включає такі характеристики, як демократія, соціальність, гуманність, інформативність і прозорість, законність і інші параметри правової держави, які реалізуються через всі типи організаційних структур.

Література

1. Четвернин В.А. Общество и государство: либертарно-юридическая интеграция. Право и общество: от конфликтов к консенсусу: монография / под. общ. ред. В.П. Сальникова, Р.А. Ромашова. Спб., 2004. 480 с.

2. Сиренко В.І. Государство: демократическое, правовое, социальное (Очерки. Дискуссионные вопросы). Киев: Институт государства и право им. В.М. Корецкого НАН Украины, 2013. 340 с.

УДК 340 (073)(043.2)

Кельман М.С., д.ю.н., професор,
Кельман Р.М., аспірант,
Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів, Україна

ГЕНЕЗА ІСТОРИЧНИХ ПЕРЕДУМОВ ВИНИКНЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАБОРОН

Заборона – це складне поняття, що використовується у всіх сферах суспільного життя. Розвинені дискурси гуманітарного знання в якості синонімів заборони надають нам релігійний закон, юридичну догму,